

Czigléné Farkas Katalin

A fejlesztést – fejlődést követő napló

A követelménymodul megnevezése:

Általános pedagógiai asszisztensi feladatok

A követelménymodul száma: 1283-06 A tartalomlelem azonosító száma és célcsoportja: SzT-035-50

A FEJLŐDÉST-FEJLESZTÉST KÖVETŐ NAPLÓ

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

Szeretném leendő pedagógiai asszisztens kollégáimnak Thomas Gordon alábbi sorait ajánlani egy olyan tanár vallomásából, aki problémás tanulókat tanított. Gondolják végig még egyszer az elolvasott sorokat és keressék meg azt a pontot, ahol a tanár arról, írt, hogyan tananyag „gyúrásán” kívül, mi az a többlet, amit még adhatott diákjainak.

„¹Egy nagy gyakorlattal rendelkező tanár így emlékszik vissza tapasztalataira, melyeket akkor szerzett, amikor átkerült egy olyan iskolába, ahová problémás gyerekek jártak: Mindaddig elegáns negyedekben, csupa jól nevelt gyerekekkel foglalkoztam, amíg ki nem neveztek egy úgynevezett „hátrányos helyzetű iskolába”. Csak a hátrányos helyzetű gyerekekkel dolgozva jöttem rá, hogy előtte miért nem éreztem magam soha igazán jó tanárnak, pedig a tanítványaim mindig jó eredményt érnek el. Ezek a rossz körülmények között élő gyerekek gyorsan rádöbbenettek arra, hogy először a félelmeikkel, frusztrációjukkal és haragjukkal kell törődnöm. Azután, és csakis azután tudnak a nekik „feltálat” anyagon dolgozni. Kénytelen voltam félretenni az előzetesen megtervezett tananyagot, és abban segíteni nekik, hogy jól érezzék magukat. Arra tanítottam meg őket, hogy az iskola nem azért van, hogy egy csomó dolgot a diákok fejébe gyömöszöljön, hanem, hogy segítse őket felkészülni gondolatok és koncepciók megragadására – bárhol és bármikor, amikor csak lehetőségük nyílik rá.

1. ábra. Dokumentumok gyűjtése a napló írásához

¹ Dr. Thomas Gordon: T.E.T. A tanári hatékonyság fejlesztése, Gordon Kiadó Magyarországi Kft., Budapest, 2010., 55. o.

Ez a tanár egy fontos dolgot fedezett föl: a diákok másfajta segítséget várnak tanáraiktól, mint a tankönyvektől. Nálunk pedagógusoknál, pedagógiai asszisztenseknél van a „titokláda” kulcsa. Ha megfelelően, jól nyitogatjuk, akkor a benne lévő értékeket megtaláljuk sőt tovább gazdagíthatjuk, fejleszthetjük.

Nagyon fontos szabály, hogy mindig, minden esetben a tanulót önmaga fejlődéséhez viszonyítsuk. A tantervi követelményekhez, társakhoz való viszonyításnak óriási kockázata van. Hiába jó az egyéni fejlesztési terv és tervkivitelezésében a kapcsolat tanuló és a pedagógus között, ha a fejlődést követő naplóban leírtak nem alkalmasak arra, hogy a tanuló fejlődését segítsék. Kritizáló, tapintatlan, nagyvonalú és megfogalmazásában nem pontos.

Ahogy Thomas Gordon: Az emberi kapcsolatok című könyvében fogalmazza meg:

„Célszerű tehát elkerülni az a feltételezéseket, általánosításokat és ítéleteket, amikor valakinek a viselkedését írjuk le.”²

„... a leírás helyett elkezdik kritizálni és magyarázni a viselkedését.”

A fent leírtak alátámasztására egyik tanuló olvasás tevékenységéről a pedagógus a következőket írta:

„Hangos olvasására a szólamokban való olvasás jellemző. Az írásjeleket törekszik figyelembe venni, több-kevesebb sikerrel. Tempója közepes. Gyakran felcseréli a betűket, más szót olvas, illetve újrakezd.” A leírtakkal az a probléma, hogy a tanuló olvasási szintjét, állapotát írta le, nem pedig a fejlődés érezhető nyomait, tudva a kiinduló állapotot.

Ezért például a következőket lehetett volna leírni: „Már szólamokban olvas, az írásjeleket már sokszor sikerül figyelembe vennie. Ezeket és ezeket a betűket még felcseréli, de ezeket és ezeket a betűket már gyakran helyesen olvassa.”³

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

A fejlesztés dokumentációjának több formája van: ezek egy része kötelező tanügyi dokumentum, más része tervezési dokumentum, amelyek elkészítésének formai és tartalmi szabályozását az intézményi dokumentumok szabályozzák.

² Thomas Gordon – Noel Burch: Az emberi kapcsolatok, Gordon Kiadó Magyarországi Kft., Budapest, 2007. 62. o.

³ Vajnitsné Kereszty Zsuzsa – Kóka Lányi Marietta: Könyv a differenciálásról, Educatio, Budapest, 2008.

Az **egyéni fejlődési lap** vezetésének kötelezőségét az Irányelv írja elő – kötelezően a 2005–2006-os tanévtől az első évfolyamos tanulók esetében (sajátos nevelési igényű tanulók integrált oktatásakor). A központilag kiadott nyomtatvány külíve: A. Tü-356. r.sz. és belíve: A. Tü-357. r.sz. A külív a tanuló adatait tartalmazza, vezetése az általános iskolai pedagógus feladata, a betétívet a rehabilitációs foglalkozást végző (gyógy)pedagógus vezeti, a fejlesztési terület, az időpont, a foglalkozás tartalmának, módszereinek jelölésével. Tanügyi –igazgatási dokumentum.

Az egyéni fejlődési lap nem helyettesíti és nem váltja ki az egyéni fejlesztési tervet, mindkét dokumentumnak más a funkciója. Az egyik tanügyi–igazgatási, az elvégzett munka dokumentálására szolgál, a másik egy tervezési dokumentum. Természetesen a két dokumentumnak tartalmilag összhangban kell lenni egymással.

Egyéni fejlődési napló: Az egyéni fejlődési (fejlesztést – fejlődést követő) naplót az elkészített egyéni fejlesztési tervhez kell kapcsolni. A megvalósulás folyamatát, tapasztalatait, eredményeit rögzíti.

A napló vezetésének egyik fontos feltétele a tanuló hatékony megismerése, szakmai előismeretek megléte. /rehabilitáció, kommunikáció, megismerő tevékenység, szociabilitás jellemzői a egyéni tan- és kommunikációs eszközeinek jellemzői, eszközök típusa, és használatuk, készségszintű tájékozottság az iskolai dokumentációban foglalt elvek és feladatok szerint vezetett lap/napló;

A napló vezetéséhez szükséges információk gyűjtése az alábbiak szerint. A fejlesztő program bevezetése előtti állapot rögzítése.

2. ábra. Információgyűjtés

- A (gyógy)pedagógussal történő egyeztetés után a fontos és a lényegtelen információk megszűrése, kiválogatása.
- A felmerült problémák részletre bontása, a részek közötti ok-okozati összefüggések feltárása.
- A lehetséges megoldások, cselekvések végiggondolása, elemzése, és közülük a cél elérését szolgáló, legjobban megvalósítható változat kiválasztása.

A napló vezetése

- A napló vezetését a (gyógy)pedagógus által megadott szempontok alapján tervezi meg és folyamatosan vezet

Időszakos összesítések összeállítása

- Egyénre szabott feljegyzéseket készít a (gyógy)pedagógus útmutatásai alapján
- A hatáskörébe tartozó területekről tájékoztatja a szülőket.
- A fejlesztő folyamat aktuális részleteihez ellenkező, annak céljával vonatkozó adekvát kérdések megfogalmazása
- Lista készítése elvégzett és elvégzendő feladatokról.

Félévkor és év végén az időszakos (havi) összesítés alapján a tanuló értékelését szövegesen összegezni kell, a fejlődési naplóban leírtak alapján.

Az alábbi feltételeknek kell megfelelnie:

- Gyorsan elkészíthető, jól kezelhető (áttekinthető), analitikus diagnózisra alkalmas legyen
- Egy keret, amely folyamatosan betölthető
- Szempontjai tartalmazzák a szöveges értékelés kategóriáit. A felhasználás kettős értelmet nyer azzal, hogy a napi pedagógiai folyamatok segédeszköze, és a félévenkénti szöveges értékelés alapjául szolgál

A következő tanulói sajátosságok megismerése, rögzítése feltétlenül szükséges:

- A tanuló aktivitása, az oktatási folyamatban való részvételi készsége (motiváltsága)
- Fejlettsége az egyéni munkavégzés területén, önálló tanulási szintje, feladatmegoldó képessége, eszközhasználata, terhelhetősége, figyelme, munkatempója, érdeklődése
- Fejlettsége az együttműködés tekintetében (a pedagógussal, társakkal való kooperáció normái)
- A gyermek társas helyzetének jellemzői
- Képességei, készségei, tudása a különböző tantárgyak területén, beleértve az előzetes és a továbbhaladáshoz szükséges tudás szintjét
- Félelem, szorongás, esetleges veszélyeztetettség, átmeneti állapotok

A felsorolt pedagógiai szempontok számos pszichológiai sajátosság megismerésével bővíthetők:

- Testi felépítés, nagy- és finommozgások, mozgáskészítés, fizikai terhelhetőség, fáradékonyság (mentális, emocionális, fizikai)
- Megismerési funkciók: figyelem, észlelés, emlékezet, gondolkodás, képzelet, tanulási stílus, tanulási sajátosság
 - Beszédtevékenység, kommunikációs képességek
 - Személyiségjóltságok: érzelmek, személyes megnyilvánulások, felelősség, önfegyelem, akarat, becsvágy, kompetenciakészítések, énkép, önértékelés

- Társas viselkedés: együttműködés társakkal, felnőttekkel, társas alkalmazkodás, erkölcsi viselkedés
- Érdeklődés: érdeklődési területek, az érdeklődés megnyilvánulásai, alkotási készség, problémaérzékenység

Összefoglalás

Előismeretek a napló vezetésének szakmai megbízhatóságához:

- Tájékozott forráshasználat
 - A tanulásban akadályozott tanuló életkor és funkcióképesség szerinti jellemzőinek ismerete
 - A tanuló sajátos nevelési szükségleteinek ismerete
 - A tanuló nevelése, oktatása, képzése, fejlesztésének tartalmi elemei, ismeretében a tanulásszerzés formái, individualizálása vonatkozásában való tájékozottság
 - Tájékozottság a speciális tanulást segítő és gyógyászati eszközök alkalmazásában
- Ezekkel a tudásokkal felvértezve az asszisztens szakmailag felkészült a fejlődési napló vezetésére.

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

1. feladat

Gyűjtse össze mindazokat az adatokat és információkat egy tanulásban akadályozott tanulóval, ami az egyéni fejlődést követő napló vezetéséhez szükségesek és írja a kijelölt helyre!

Tanulási módszer: A gyakorlóterületen végzett hospitálás/gyakorlat alkalmával a tanuló fejlődési lapjának, iskolába érkező dokumentumainak, pedagógiai véleménynek a tanulmányozása. A fejlesztésre javasolt feladatok jegyzetelése.

Munkaforma: Egyéni munka és konzultáció a (gyógy)pedagógussal.

Felhasználható forrás:

- Kajári Ildikó – Ruttkai Leventéné: Útmutató értelmileg akadályozott gyermekek tanuló együttneveléséhez, Suli Nova, Budapest, 2007.

2. feladat

A gyakorlóterületen egy kiválasztott tanulót figyeljen meg.

Tanulási módszer: A gyógypedagógus által összeállított megfigyelési szempont szerint a kiválasztott tanuló megfigyelése.

- A megfigyelések lejegyzése.
- Konzultáció a gyógypedagógussal

Munkaforma: Hospitálás tanórán

Felhasználható irodalom:

- Horváth Júlia - Kozma Ildikó - Salga Anikó: Általános szempontsor a konduktív nevelésben résztvevő mozgássérült gyermekek fejlődésének megfigyeléséhez és a fejlődés regisztrálásához. Budapest, MPANNI, 200.
- Megfigyeléseit a kijelölt helyre jegyezze le!

3. feladat

Az olvasottak alapján készítsen fejlődési naplót! Tartalmilag és szerkezetileg építse fel.

Tanulási módszer: Önálló szakszövegek tanulmányozása a fejlődési napló vezetésére vonatkozóan. A napló tartalmi és szerkezeti sablonjának az elkészítése.

Munkaforma: Önálló

Felhasználható irodalom:

- Szegál Borisz: A roma gyermekek értelmi és szociális fejlettségének elősegítése az óvodában, Press - Coord Alex - Typo 2000

4. feladat

Állítson össze egy időszakos összesítést egy tanuló fejlődéséről!

Tanulási módszer: Elkészítése az időszakos összesítés tartalmi felépítésének. (írásban)

Munkaforma: Önálló tanulás; szövegelemzés önállóan.

Felhasználható irodalom:

- Vajnitsné Kereszty Zsuzsa - Kókayné Lányi Marietta: Könyv a differenciálásról, Educatio, Budapest, 2008.

5. feladat

Készítsen egy időszakos önértékelést az ön által megfigyelt tanulóról, ha éppen nincs félév vagy tanév vége

Tanulási módszer:

- A pedagógiai értékelésre vonatkozó szakirodalom elolvasása, jegyzet készítése.
- Az értékelés sajátos szempontjai iskolában tananyag elolvasása, tanulása.
- Más kész értékelési anyag tanulmányozása, a minta alapján egy értékelés elkészítése.

Munkaforma: Önálló szövegfeldolgozás. Az értékelés megbeszélése a gyógypedagógussal.

Felhasználható irodalom:

- Knausz Imre: Mit kezdünk az értékeléssel? In: Integrációs Pedagógiai Műhely Füzetek I. Educatio, Budapest, 2008.
- Takács István: Inkluzív nevelés- Tanulói értékelési formák gazdagítása. Budapest, Suli Nova, 2006.

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat

Tervezze meg és írja le azokat a szempontokat, amik a fejlesztő program előtti állapot rögzítéséhez szükségesek!

MUNKAMINTA

2. feladat

Állítsa össze és írja le a gyermek/tanuló megfigyeléséhez szükséges szempontokat!

MUNKAMINTA

4. feladat

Tervezze meg a fejlődési napló szerkezeti és tartalmi elemeit! Készítse el a fejlődési napló tervmintáját!

MUNKANYAG

5. feladat

Állítsa időszakos összesítés tartalmi elemeit! Gondolja át, és írja le azokat a szakembereket, segítőköt, pedagógusokat, akiknek része volt a fejlesztő programban és akiknek a véleményére kíváncsi!

Blank writing area for task 5, containing five horizontal lines.

6. feladat

Blank writing area for task 6, containing ten horizontal lines.

MUNKANYAG

8. feladat

Olvassa el a tanulóról írt időszakos összesítést a természetismeret tantárgyból! Javítsa át úgy a szöveget, hogy az a gyerek fejlődését és a fejlesztés részeredményeit magába foglalja!

„A tanult élőlényeket nevelői segítséggel jellemzi. Földrajzi ismeretei megfelelőek, de a térképen való tájékozódáshoz nevelői segítséget igényel. Önálló ismeretszerzésre képes, szívesen végez gyűjtőmunkát. Az alapfogalmakat ismeri, de az összefüggéseket nem mindig ismeri fel önállóan.”

MEGOLDÁSOK

1. feladat

- A gyógypedagógusnál történő egyeztetés után a fontos és a lényegtelen információk megszűrése, kiválogatása.
- A felmerült problémák részletre bontása, a részek közötti ok-okozati összefüggések feltárása.
- A lehetséges megoldások, cselekvések végiggondolása, elemzése és közülük a cél elérését szolgáló, legjobban megvalósítható változat kiválasztása.

2. feladat

- Helyzetváltoztatás
 - Önállóság és segítség
 - A felállás és leülés minősége, segítség és saját aktivitás aránya.
- Járás
 - Önállóság, a segítség mértékének a jelölésével
 - Segédeszköz nélküli járás (a terep minősége, a járás tempója).
- Manipuláció, felső végtag funkciók

3. feladat

- Konzultáció (beszélgetés) a gyógypedagógussal. A beszélgetés alatt jegyzetelés
- A pedagógiai vélemény szempontjait elolvassa, elméletben rögzíti.

A pedagógiai vélemény javasolt tartalma:

- Magatartás, szociális kapcsolatok
 - Kapcsolatteremtő készség
 - Közösségi viselkedés
 - Szabályokhoz való alkalmazkodás
 - Csoportban betöltött szerep
 - Felnőttekhez való viszony
 - Átlagtól – pozitív és negatív irányban – eltérő magatartásjegyek
- Beszéd
 - Beszédmegértés
 - Beszédkészítés
 - A beszéd alaki, tartalmi jellemzői (beszédhibák, szókincs, mondatalkotás)
- A tanítási – tanulási folyamat jellemzése
 - A gyermek tanulási stílusa (az ismeretszerzés és alkalmazás módja)
 - Figyelem, feladatmegértés
 - Tanulékonyosság, taníthatóság (egyéni foglalkozás)
 - Ismeretek, készségek

- Pedagógiai mérés, értékelés (sajátos szempontok)

MUNKANYAG

IRODALOMJEGYZÉK**FELHASZNÁLT IRODALOM**

Dr. Thomas Gordon: A tanári hatékonyság fejlesztése, Gordon Kiadó Magyarországi Kft., Budapest, 2010., 55. o.

Vajnitsné Kereszty Zsuzsa – Kókayné Lányi Marietta: Könyv a differenciálásról, Educatio, Budapest, 2008.

Fazekasné Fenyvesi Margit – Glauber Anna: A pedagógiai vélemény összeállítása, értelmezése In. A tanulók hatékony megismerése, Sulinova, Budapest, 2007.

Dr. Szegál Borisz: M–R Program, Budapest, Alex–Typo Kiadó, 1999.

AJÁNLOTT IRODALOM

Ágoston György – Nagy József – Orosz Sándor: Mérések módszerek a pedagógiában. Tankönyvkiadó, Budapest, 1979.

Benczúr Miklósné – Bernolák Béláné: Felelős vagyok érte BGGYTF, Budapest, 1991.

Benczúr Miklósné: Mozgáskorlátozott gyermek szomatopedagógiai nevelése az óvodában és az iskolában. In: Illyés (szerk.): Gyógypedagógiai alapismeretek. ELTE BGGYFK. Budapest, 2000. 537–560.

Bernolák Béláné: Ismeretek a mozgásfogyatékosok köréből. BGGYTF. Budapest, 1997.

Bernolák Béláné (szerk.): Együtt a többiekkel – egy–másért. BICEBÓCA Alapítvány, Budapest, 2001.

Hegy Ildikó: Fejlődési lépcsőfokok az óvodában. OKKER Oktatási Kiadó, 1998.

Dr. Szegál Borisz: M–R Program, Budapest, Alex–Typo Kiadó, 1999.

A(z) 1283–06 modul 035–ös szakmai tankönyvi tartalomeleme felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
54 140 01 0000 00 00	Gyógypedagógiai asszisztens
52 140 01 0000 00 00	Pedagógiai asszisztens

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:
20 óra

MUNKANYAG

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1-2008-0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
1085 Budapest, Baross u. 52.

Telefon: (1) 210-1065, Fax: (1) 210-1063

Felelős kiadó:
Nagy László főigazgató